

IVF en ICSI

in het Spaarne Gasthuis

IVF (In Vitro Fertilisatie)

IVF betekent letterlijk 'bevruchting in glas'. IVF wordt ook wel reageerbuis bevruchting genoemd. In het laboratorium wordt, met verschillende technieken, geprobeerd om de eicellen door zaadcellen te laten bevruchten. Wanneer er een bevruchting optreedt, ontstaan er embryo's. Deze embryo's worden teruggeplaatst in de baarmoeder. Hopelijk leidt dit dan tot een zwangerschap. De stappen die in deze behandeling worden gevolgd staan uitgelegd in deze folder.

ICSI (Intra Cytoplasmatische Sperma Injectie)

ICSI is eigenlijk hetzelfde als IVF. Het enige verschil is dat de zaadcellen in de eicel worden geïnjecteerd in plaats van bij de eicellen gevoegd.

Voor beide behandelingen werkt het Spaarne Gasthuis zeer nauw samen met het IVF-centrum van Amsterdam UMC, Locatie VUmc.

Op de website van het IVF centrum staat een webinar over de IVF behandeling die u kunt bekijken: www.vumc.nl/ivf.

Wetenschappelijk onderzoek

In Nederland zorgt ongeveer 23% van alle gestarte IVF-behandelingen voor een kind in de wieg ('take home baby rate'). Ongeveer 60% van alle paren die een aantal IVF-behandelingen ondergaat, wordt zwanger. Via wetenschappelijk onderzoek wordt geprobeerd om dit percentage te verhogen. Hierdoor zijn er regelmatig veranderingen in een IVF behandeling. Dit kan tot gevolg hebben dat de informatie in deze folder tijdens uw behandeling alweer verouderd is. Wij vragen uw begrip hiervoor.

Er kan u ook gevraagd worden of u mee wilt doen aan een wetenschappelijk onderzoek. U krijgt daar dan alle informatie over en kunt dan beslissen of u mee wilt doen of niet.

Reden voor een IVF of ICSI behandeling

- Ernstige afwijkingen van de eileiders (tubapathologie)
- Ernstige endometriose
- Mannelijke subfertiliteit (verminderde kwaliteit van het zaad)
- Onverklaarde onvruchtbaarheid. Ontstaat er om wat voor reden dan ook geen zwangerschap? Dan zal in de meeste gevallen uiteindelijk IVF worden voorgesteld. Meestal is dan al eerder een IUI (intra uteriene inseminatie) behandeling gedaan.

De behandeling, in het kort

- Normaal rijpt er bij de vrouw meestal 1 eiblaasje (follikel). Tijdens een IVF/ICSI - behandeling is het belangrijk dat er meerdere follikels tot rijping komen. Dit is mogelijk door het gebruik van medicijnen die hormonen bevatten, de zogenaamde gonadotrofinen. Deze hormonen worden via een prik gegeven.
- Met echoscopisch onderzoek is de groei van de follikels te volgen.
- Als de follikels een doorsnede hebben van 18 tot 22 mm, wordt Ovitrelle® gegeven (een hCG-prik). Dit zorgt ervoor dat de eicellen loslaten voor de punctie.
- Het aanprikken en leegzuigen van de follikels vindt 34 tot 38 uur later plaats. Via een vaginale echo wordt er door de vaginawand heen geprikt. Dit wordt een follikelaspiratie of 'punctie' genoemd.
- Hierna begint de laboratoriumfase van de behandeling. Eicellen en zaadcellen worden bij elkaar gebracht en hopelijk ontstaan er embryo's.
- Als er bevruchting optreedt, vindt er plaatsing van een embryo in de baarmoeder plaats (3 tot 5 dagen na de punctie).
- Ongeveer 15 dagen na de follikelaspiratie wordt een zwangerschapstest gedaan.

Als er meerdere embryo's van goede kwaliteit zijn, dan kunnen deze worden ingevroren. Een embryo dat is ingevroren wordt een cryo genoemd. Bent u niet zwanger geraakt? Dan kan na 1 maand rust de cryo in de baarmoeder worden geplaatst. Een IVF-behandeling duurt, afhankelijk van het gevolgde behandelingsschema, 1 of 2 maanden. Heeft de behandeling (inclusief de cryo's) niet geleid tot een zwangerschap? Dan kunt u eventueel opnieuw starten met de IVF-behandeling (stimulatie met hormonen, follikelaspiratie en plaatsing van embryo's).

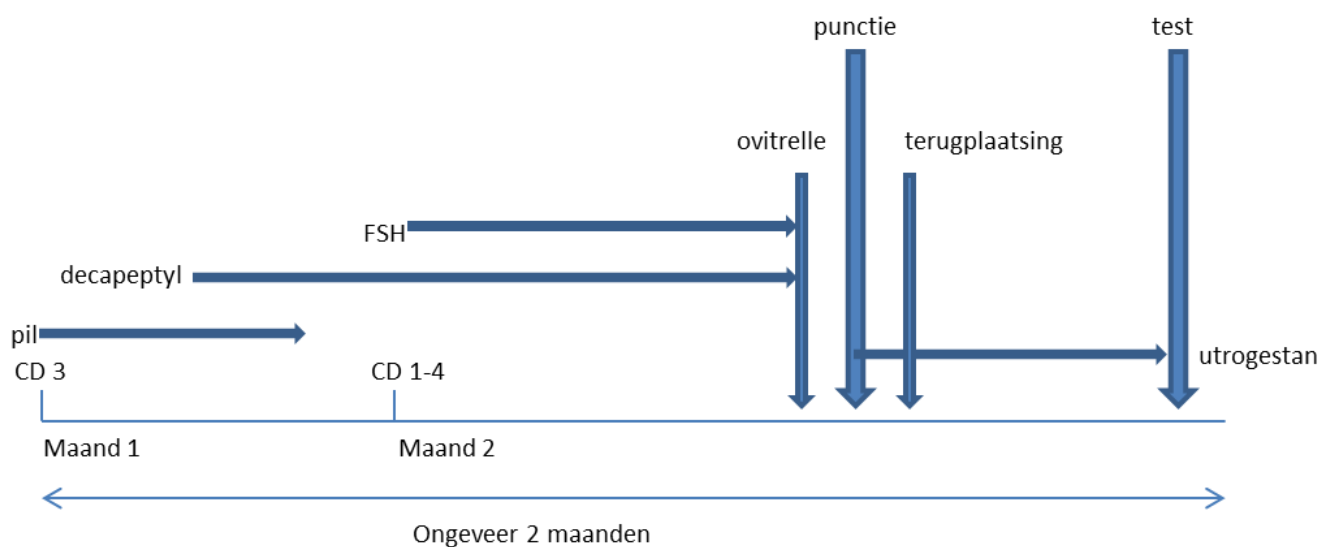
De behandeling, stap voor stap

In dit gedeelte van deze folder leest u over de gang van zaken in het Spaarne Gasthuis en in het IVF-centrum van het UMC Amsterdam locatie VUmc. Wij raden u van harte aan om ook de webinar te bekijken op hun website www.vumc.nl/ivf.

Een IVF-behandeling heeft zeven fasen

1. Voorbehandeling
2. De stimulatie van de eierstok(ken)
3. De follikelaspiratie of 'punctie'
4. De laboratoriumfase
5. De plaatsing van (de) het embryo('s)
6. De periode na de plaatsing
7. De zwangerschapstest

IVF/ICSI behandeling schematisch

1. Voorbehandeling

Op de eerste dag van uw menstruatie (= cyclusdag 1) neemt u contact op met het fertiliteitscentrum van het Spaarne Gasthuis.

- via de mail: fertiliteit@spaarnegasthuis.nl
- telefonisch: (023) 224 0918

Wij vragen naar uw naam, registratienummer, geboortedatum, soort behandeling (IVF/ICSI) en het telefoonnummer waarop u die dag bereikbaar bent. Wij kijken dan of aan alle voorwaarden om te kunnen starten voldaan is en bespreken op welke dag u start met het medicijn Decapeptyl®. De bewaarovereenkomst (zie bijlage aan het eind van deze folder) voor het invriezen van embryo's moet bij de start van de behandeling getekend en ingeleverd zijn.

2. De stimulatie van de eierstok(ken)

In een spontane cyclus rijpt er meestal 1 follikel. Door het geven van hormonen die de eierstok(ken) aanzetten om meer dan 1 follikel te laten rijpen, proberen we dit aantal te laten toenemen. Zie voor een uitleg van de gebruikte medicijnen ook de bijlage "medicijnen die worden gebruikt tijdens de IVF/ICSI behandeling" verderop in deze folder. Er zijn 2 stimulatie schema's die vaak gebruikt worden. Voor welk protocol u in aanmerking komt, krijgt u te horen van uw arts tijdens het spreekuur. Meestal wordt er voor het lange protocol gekozen.

Het lange protocol

Op cyclusdag 3 begint u met de pil. De pil brengt de eierstokken tot rust. Na minimaal 2 weken de pil slikken begint u op de afgesproken dag met Decapeptyl® injecties (prikken). Bijna altijd zal er na het beëindigen van de pilstrip een onttrekkingsbloeding ontstaan. Op de dag van de onttrekkingsbloeding neemt u opnieuw contact op met het fertiliteitscentrum van het Spaarne Gasthuis of als er na een week nog geen bloeding optreedt. U krijgt een afspraak voor een echo. Als alles in orde is, wordt nu met de stimulatie van de eierstok(ken) begonnen met de medicijnen Gonal-F® of Menopur®. Hiermee gaat u door totdat de follikels rijp zijn.

Deze IVF-behandeling volgens het lange protocol duurt 2 maanden. Houdt u daar rekening mee, bijvoorbeeld in verband met het plannen van een vakantie.

Het korte protocol

Op cyclusdag 2 start u met Decapeptyl® injecties. De Decapeptyl® injecties helpen in het korte protocol een beetje mee om de eierstok(ken) te stimuleren. Maar belangrijker is dat ze de natuurlijke eisprong onderdrukken. Op cyclusdag 3 begint u met de stimulatie van de eierstok(ken) met Gonal-F® of Menopur®. Met Decapeptyl® en Gonal-F® / Menopur® gaat u door totdat de follikels rijp zijn en de Ovitrelle® injectie is afgesproken.

Stimulatie

De dosering van de medicijnen is afhankelijk van een aantal factoren, onder andere uw leeftijd en de reactie op eventuele eerdere hormoonbehandelingen. Hoe lang de stimulatie duurt wordt bepaald door de manier waarop u op de medicijnen reageert. Gemiddeld duurt de stimulatiefase zo'n 8 tot 14 dagen. De reactie op de hormoonstimulatie wordt beoordeeld met behulp van 2 onderzoeken:

- Transvaginale echoscopie: met behulp van een transvaginale echoscopie, waarbij de transducer in de schede wordt gebracht, wordt de groei van de follikels gevolgd. Uw blaas hoeft niet vol te zijn voor deze echoscopie.
- Eventueel hormoonbepalingen in het bloed: als het nodig is wordt na de echoscopie een buisje bloed afgenomen. In het bloed wordt de spiegel van het hormoon oestradiol gemeten. Deze hormoonspiegel is een maat voor de ontwikkeling van de follikels.

De echoscopische onderzoeken en de eventuele bloedafname vinden plaats in het Spaarne Gasthuis Haarlem Zuid. Er wordt direct een afspraak met u gemaakt voor de volgende stap. Als de follikels rijp zijn om aan te prikken wordt u door de VU gebeld voor een datum en tijdstip waarop u de Ovitrelle® moet prikken.

Het afsluiten van de stimulatiefase

Als blijkt dat de follikels bij echoscopisch onderzoek voldoende groot zijn (tussen de 18 en 22 mm) wordt de stimulatie afgerond door de toediening van Ovitrelle®. Door Ovitrelle® worden de laatste rijpingsfasen van de eicellen in gang gezet (u spuit die dag geen Decapeptyl® en FSH meer). Deze zeer belangrijke, onmisbare injectie sluit de stimulatiefase af en moet altijd 's avonds worden gegeven. Er zit ongeveer 36 uur tussen de Ovitrelle® injectie en de punctie. U krijgt telefonisch die middag te horen:

- het tijdstip van de Ovitrelle® injectie
- datum en tijdstip van de punctie (in het VUmc)
- datum en tijd inleveren zaadmonster (in het VUmc)

3. De follikelaspiratie (punctie) in het VUmc

De punctie gebeurt in het **VUmc**. U moet allebei kunnen legitimeren op de dag van de punctie en u moet uw VUmc patiëntnummer bij u hebben.

Wat betekent dit voor de vrouw

- De punctie is een poliklinische ingreep onder plaatselijke verdoving.
- U mag op de dag van de punctie 's ochtends licht ontbijten (bijvoorbeeld beschuit met een kopje thee).
- U meldt zich minstens een half uur voor de afgesproken punctietijd op het IVF-centrum en kunt plaatsnemen in de zithoek met paarse stoelen bij het aquarium. Vanzelfsprekend mag uw partner bij de ingreep aanwezig zijn.
- U krijgt een half uur voor de ingreep een tablet Dormicum om rustig te worden en Pethidine per injectie als pijnstilling.
- Het aanprikken van de follikels gebeurt via de vagina met behulp van een echoapparaat.
- De punctie duurt ongeveer een half uur.
- Ongeveer 20 minuten na de punctie is bekend hoeveel eicellen er zijn verkregen.
- Na de punctie moet u nog ongeveer een half uur blijven liggen.

- Veel patiënten zien erg tegen de punctie op. Dit is goed te begrijpen, maar gelukkig valt de punctie in de praktijk vaak mee.
- U mag na de punctie zelf niet autorijden.
- Werken op de dag van de punctie wordt afgeraden.
- U kunt na de punctie nog een aantal dagen vaginaal bloedverlies hebben. Gebruik geen tampons.

Als er door de punctie eicellen zijn verkregen krijgt u na de punctie een formulier met de volgende informatie:

- Het schema van de Utrogestan®-capsules: u moet 3 maal daags 2 capsules vaginaal inbrengen, te beginnen op de dag van de punctie. Het middel wordt snel opgenomen maar er blijven wel restanten van de capsules achter waardoor u dikke, witte afscheiding krijgt.
- De datum en tijd waarop het VUmc contact met u opneemt om te bespreken of en wanneer de plaatsing van de embryo's zal plaatsvinden.
- 15 dagen na de punctie kunt u een zwangerschapstest doen. U krijgt een belafsprak om de uitslag te bespreken.

Wat betekent dit voor de man

- U wordt gevraagd om (voor of na de punctie) via masturbatie een zaadmonster in een van de semenkamers te produceren. U krijgt hiervoor een afspraak. Denkt u dat het opwekken van een zaadmonster problemen zal opleveren? Laat het ons dan weten, zodat samen naar oplossingen gezocht kan worden.
- Tot en met 3 dagen vóór de punctie mag u géén zaadlozing hebben gehad. Bij het inleveren van het zaadmonster moet u zich kunnen legitimeren, uw VUmc patiëntnummer kunnen laten zien en een formulier ondertekenen.

4. De laboratoriumfase

Als er eicellen verkregen zijn, worden ze samengebracht met voorbehandelde zaadcellen of vindt de ICSI-procedure plaats. Op de 2^e dag na de punctie is bekend of er bevruchting is opgetreden en hoe de verdere ontwikkeling van de embryo's gaat. Als de ontwikkeling goed gaat, krijgt u een afspraak voor de plaatsing van de embryo('s). U wordt door het VUmc gebeld voor een afspraak om de embryo('s) in de baarmoeder te laten plaatsen. Dit is bijna altijd op de 3^e dag na de punctie.

5. De plaatsing van het embryo (de embryo's) – de embryotransfer

- U moet zich beiden kunnen legitimeren voor de embryotransfer.
- Het plaatsen van de embryo('s) in de baarmoeder gebeurt op de polikliniek. Hiervoor is geen verdoving nodig.
- Pal voor de embryotransfer krijgt u van de arts te horen hoeveel eicellen er bevrucht zijn, hoeveel embryo's er zijn ontstaan en welk(e) embryo('s) geselecteerd is (zijn) om op dat moment in de baarmoeder te plaatsen.
- U ligt op een gynaecologische stoel met de benen in de beenhouders. Er wordt een speculum in de vagina ingebracht waarmee de baarmoedermond wordt opgezocht. Via een dun plastic buisje, dat voorzichtig via de baarmoedermond in de baarmoeder wordt opgeschoven, worden er 1 of 2 embryo's in de baarmoeder geplaatst.
- Tijdens de embryotransfer wordt er via de buik een echo gemaakt. Om het goed te kunnen zien heeft u een volle blaas nodig.
- Nadat het buisje weer is verwijderd en deze door een laboratoriummedewerker gecontroleerd en in orde bevonden is, kunt u gelijk opstaan, zich weer aankleden en naar huis gaan.
- U kunt hierna uw dagelijkse bezigheden weer doen.

- U krijgt te horen of er een kans is dat er embryo's ingevroren kunnen worden. Het invriezen gebeurt na de embryotransfer en alleen als blijkt dat de embryo's goed zijn gedeeld. Er wordt binnen 3 weken een brief naar uw huisadres gestuurd waarin staat of er embryo's ingevroren zijn (en in hoeveel rietjes).

6. De periode na de plaatsing

U gaat na de plaatsing door met het vaginaal inbrengen van de Utrogestan® capsules. De ervaring heeft geleerd dat de periode na de plaatsing van de embryo's niet onderschat moet worden. Het gespannen afwachten of de behandeling gelukt is, is erg belastend.

7. De zwangerschapstest

Als er 1 of meer embryo's zijn teruggeplaatst kunt u 15 dagen na de punctie een zwangerschapstest doen. U krijgt een telefonische afspraak om de uitslag van de zwangerschapstest te bespreken en verdere afspraken te maken. Ook als u eerder gaat vloeien, moet u toch op de afgesproken dag na de punctie een zwangerschapstest doen en doorgaan met de medicijnen volgens het schema. Door het gebruik van de Utrogestan® capsules wordt de menstruatie meestal uitgesteld. Het uitblijven van een bloeding betekent niet automatisch dat u zwanger bent.

Bijwerkingen, risico's en complicaties

Voor specifieke bijwerkingen van de gebruikte medicijnen zie het kopje 'medicijnen die worden gebruikt tijdens de IVF/ICSI-behandeling' verderop in deze folder.

Belangrijkste complicaties die kunnen optreden zijn:

- Overstimulatie (OHSS): het kan zijn dat de eierstokken zeer heftig reageren waardoor er veel follikels rijpen en er zeer veel vrouwelijk hormoon wordt gemaakt. Het gevolg is buikpijn, snelle toename in gewicht en lekkage van vocht uit de bloedvaten waardoor de kans op trombose toeneemt. Dit kan een zeer ernstige complicatie zijn waarvoor vrouwen in het ziekenhuis moeten worden opgenomen. We proberen dit altijd te voorkomen, soms wordt om deze reden de stimulatie gestopt of de terugplaatsing uitgesteld.
- Meerlingen: bij een IVF-behandeling wordt soms meer dan één embryo in de baarmoeder geplaatst. Het aantal te plaatsen embryo's hangt voornamelijk af van de reden waarom IVF wordt toegepast, de kwaliteit van de embryo's en de leeftijd van de vrouw. Ongeveer 90 tot 95% van alle zwangerschappen zijn eenlingen. Tussen de 5 tot 10% betreft het tweelingzwangerschappen en heel zelden een drielingzwangerschap.
- Bloeding/infectie: als gevolg van de punctie kan er een infectie of bloeding optreden.
- Low response: het kan ook voorkomen dat ondanks hoge doseringen FSH er weinig eiblaasjes rijpen (low response). Soms wordt dan besloten om geen punctie te doen maar over te gaan op IUI als dat kan. Dit betekent wel dat het kan zijn dat een volgende poging wordt afgeraden.
- Uit een recente studie blijkt dat bij ICSI er een iets verhoogde kans (1,6 vs 0,4) op geslachts-chromosomale afwijkingen. Deze afwijkingen kunnen niet worden gescreend via een NIPT-test, maar hiervoor kan een vruchtwaterpunctie (amnionpunctie) worden ingezet. Wanneer u zwanger bent bespreekt de arts met u of u hierover gecounseld wilt te worden door het Amsterdam UMC, locatie AMC in Amsterdam.

De cryocyclus

Hopelijk blijven er bij de IVF of ICSI-behandeling embryo's over die van zodanig goede kwaliteit zijn dat zij kunnen worden ingevroren. Als dit het geval is, dan krijgt u hierover binnen 3 weken na de embryotransfer schriftelijk bericht. Het is op de dag van de embryotransfer dus nog niet 100% zeker of er embryo's ingevroren kunnen worden. De praktijk leert dat invriezen in ongeveer de helft van de behandelingen mogelijk is. De ervaring is dat alleen embryo's van goede kwaliteit dit moeilijke proces kunnen doorstaan. Embryo's worden in rietjes, die meestal 1, 2 of 3 embryo's bevatten, ingevroren. Deze rietjes met embryo's kunnen in een later

stadium worden ontdooid. Vervolgens kan hiermee een embryotransfer plaatsvinden als de embryo's goed ontdooien (die kans is ongeveer 90%).

Er zijn twee mogelijkheden:

- De IVF- of ICSI-behandeling heeft gezorgd voor een zwangerschap. Er kan in dit geval uiteraard pas tot ontdooiing en embryotransfer worden overgegaan als er na de zwangerschap weer de vraag ligt om zwanger te worden. Embryo's worden opgeslagen in rietjes en kunnen jaren worden bewaard zonder hun vitaliteit te verliezen. Afhankelijk van de kwaliteit worden ze alleen of eventueel per 2 ingevroren. Alle biologische processen worden namelijk door de procedure stilgezet.
- De IVF- of ICSI-behandeling heeft niet gezorgd voor een zwangerschap. Na ten minste 1 rustmaand kan gestart worden met een cryo behandeling.

Cryo behandeling

- U moet zich, net als bij een IVF of ICSI behandeling, aanmelden voor een cryocyclus op de 1e dag van de menstruatie.
- Het komt regelmatig voor dat u niet kunt starten met een cryocyclus vanwege te veel aanmeldingen, of dat er gedurende de cyclus blijkt dat er te veel mensen op de dezelfde dag uitkomen waardoor er helaas niet voor iedereen plek is.
- In de spontane (eigen) cyclus komt meestal 1 follikel tot rijping. De groei wordt echoscopisch gevolgd en als de follikel een doorsnede heeft van ongeveer 18 mm dan wordt de Ovitrelle® afgesproken. De Ovitrelle® injectie wordt hoofdzakelijk gegeven uit praktische overwegingen. Hiermee is het mogelijk om nauwkeuriger het optimale tijdstip van ontdooien en plaatsen van de ingevroren embryo's te bepalen. Hierdoor neemt de kans op een zwangerschap toe.
- De rietjes worden per stuk ontdooid. Vervolgens wordt gekeken of de embryo's het invries- en ontdooiproces goed hebben doorstaan.
- Het IVF-laboratorium kan per dag voor maximaal 6 patiënten embryo's ontdooien (in het weekend voor 3). Soms zijn er echter meer aanmeldingen voor het ontdooien van embryo's. De ontdooiing kan dan onder voorbehoud gepland worden. Dit betekent dat op de dag van de ontdooiing in het laboratorium bepaald wordt of er voldoende ruimte is tussen de andere werkzaamheden door om de ontdooiing alsnog uit te voeren. In de regel gaat ongeveer 75% van de ontdooiingen die onder voorbehoud zijn gepland toch door. U hoort uiterlijk op de ochtend dat u gebeld wordt of er een embryotransfer plaats zal vinden, of er daadwerkelijk ontdooid is.
- Er zijn ook vrouwen die geen eigen cyclus hebben. Dan wordt in principe gekozen voor het zogenaamde substitutieschema. Dit is een combinatie van de hormonen oestradiol (Progynova® tabletten) en progesteron (Utrogestan® capsules) die de situatie in een natuurlijke cyclus nabootst. Als er een zwangerschap ontstaat, moet met deze medicijnen tot een zwangerschapsduur van 12 weken worden doorgegaan.

De embryo transfer

- Op de ochtend van de terugplaatsing kan beoordeeld worden of de embryo's het invries- en ontdooiproces goed doorstaan hebben en of de embryotransfer die dag door kan gaan.
- U wordt op de ochtend van de embryotransfer gebeld door de VU tussen 9:30 en 10:45 om te horen of de embryotransfer doorgaat. Gaat het door? Dan krijgt u te horen hoe laat u verwacht wordt. Meestal vinden de embryotransfers plaats vanaf 11.00 uur. Helaas overleven in ongeveer 10% van de gevallen de embryo's het hele proces niet. Er kan dan geen embryotransfer plaatsvinden.

De periode na de embryotransfer

Vanaf 12 dagen na de embryotransfer kunt u een zwangerschapstest doen. U krijgt een belafpraak om deze uitslag te bespreken en verdere afspraken te maken. Het is belangrijk om altijd een test te doen ook als u al bent gaan vloeien.

Algemene informatie

Is een IVF behandeling pijnlijk

In verreweg het merendeel van de gevallen is een IVF-behandeling goed te doorstaan. Het (zelf) inspuiten of injecteren van de hormonen kan wat pijnlijk zijn, maar dat valt meestal mee. Door de hormonen zelf kan er een opgeblazen gevoel ontstaan. Een aantal vrouwen heeft last van buikpijn of een zwaar gevoel in de onderbuik als gevolg van het opzetten van de eierstokken.

De follikelaspiratie onder echoscopische controle kan een vervelende ingreep zijn. Er wordt met een naald door de vaginawand heen geprikt. Het kan vooral een vervelende ingreep zijn als de eierstokken wat ongunstig liggen. Deze ingreep gebeurt op de polikliniek en zonder narcose. Er zijn verschillende pijnstillende technieken. Hierdoor ervaren de meeste vrouwen de ingreep als goed te verdragen. Het plaatsen van de embryo's is medisch gezien niet belastend, maar heeft een niet te onderschatten emotionele lading.

IVF en omgeving

Het advies is om een aantal mensen in uw omgeving te vertellen dat u bezig bent met een IVF-behandeling. Mensen krijgen er op de een of andere manier toch mee te maken. Vanwege het regelmatige bezoek aan de polikliniek voor injecties en/of echoscopisch onderzoek is het niet makkelijk de IVF-behandeling verborgen te houden, bijvoorbeeld op het werk. Ook naaste familie of goede vrienden kunnen beter op de hoogte zijn. Goede vrienden en naaste familie kunnen morele steun geven als ze op de hoogte zijn.

Stress

Naar de invloed van spanning of stress op het resultaat van een IVF-behandeling is nog geen goed wetenschappelijk onderzoek gedaan. Het is belangrijk om te weten dat een aantal zaken als makkelijker ervaren wordt, wanneer er minder factoren aanwezig zijn die stress veroorzaken. Aan een zekere gespannenheid ontkomt echter niemand tijdens een IVF-behandeling. Het beste is tijdens de IVF-behandeling zo gewoon mogelijk door te gaan met 'leven'. Zoveel mogelijk die dingen te doen die men normaal ook doet. Vooral de periode na de embryotransfer (de plaatsing van (een) embryo('s) in de baarmoeder) wordt als zeer belastend en moeilijk ervaren. De behandeling is afgerond en er moet alleen nog afgewacht worden of er innesteling gaat plaatsvinden. Het is niet nodig om alle normale dagelijkse bezigheden op te geven en zo voorzichtig mogelijk te leven. Dat geeft alleen maar extra spanning. Normale activiteiten, waaronder ook lichamelijke activiteiten, kunnen gewoon doorgaan.

Als de IVF-behandeling niet tot een zwangerschap heeft geleid, betekent het dat alles na een bepaalde rustperiode weer van voren af aan zal moeten beginnen. Dit vooruitzicht kan heel belastend zijn. Een paar moet sterk in de schoenen staan om dat aan te kunnen. Soms is hulp van buitenaf nodig. Maatschappelijk werk kan dan hulp bieden. Daarnaast kan men terecht bij de Stichting Ambulante FIOM. Deze stichting biedt persoonlijke begeleiding aan paren die met IVF behandelingen bezig zijn (www.fiom.nl).

Als men eenmaal aan IVF toe is, betekent dat vaak het eindpunt van een reeks onderzoeken en behandelingen die niet tot een zwangerschap en kindje hebben geleid.

Na IVF is er geen andere mogelijkheid meer. Mede hierdoor hebben de meeste paren nogal hoge verwachtingen van de IVF-behandeling. Bij ongeveer 40% van alle paren zorgt IVF

helaas niet voor de geboorte van een baby. Deze niet succesvolle groep kan in een enorm gat vallen. Na jaren van proberen, onderzoeken, behandelingen, spanning en hoop, blijft er voor hen uiteindelijk alleen een enorme teleurstelling over. Op dat moment is er goede opvang nodig, van familie, vrienden en/of professionele hulpverlening. Men kan dan aan de verwerking van het intense verdriet toekomen. Het verdriet over het 'verlies' van de lang gekoesterde wens om 1 of meerdere kinderen te krijgen. Dit geeft vaak aanleiding tot een rouwproces: het verdriet over het niet in vervulling gaan van de kindwens. Het zou goed zijn als mensen die aan IVF beginnen zich van tevoren realiseren dat de mogelijkheid dat zij niet zwanger worden aanwezig is.

Drugs

Het gebruik van drugs (harddrugs en softdrugs) en een vruchtbaarheidsbehandeling gaan niet samen. Het IVF-centrum van Amsterdam UMC, locatie VUmc accepteert het gebruik van drugs niet. Ook softdrugs gebruik is schadelijk voor (onder andere) uw fertiliteitsbehandeling en kan schadelijke effecten hebben op het (ongeboren) kind. Als voorbeeld geven we hieronder de effecten van cannabisgebruik omdat hierover het meest bekend is in de literatuur. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat cannabisgebruik een negatief effect op de sperma kwaliteit heeft. Ook kan cannabisgebruik het DNA aantasten in spermacellen. Het verlaagt de kans op een succesvolle vruchtbaarheidsbehandeling doordat er minder eicellen rijpen, minder embryo's ontstaan en de kans op bevruchting daalt. Ook de kans op een miskraam neemt toe. Kinderen van gebruikers hebben een hoger risico op een vroeggeboorte, een lager geboortegewicht, opname op de couveuseafdeling en verslaving later in het leven. Als u een behandeling in het IVF-centrum wilt ondergaan moet u minimaal 3 maanden ervoor stoppen met drugs gebruik. We zullen stoppen met de behandeling als u drugs blijft gebruiken.

Verdere informatie

Informatie over onvruchtbaarheid (over oorzaken en mogelijke oplossingen) wordt gegeven door Freya, de patiëntenvereniging voor vruchtbaarheidsproblematiek. Deze vereniging houdt zich onder meer intensief bezig met het bestrijden van misverstanden en taboes rond de problematiek van ongewenste kinderloosheid. Bovendien probeert deze vereniging, die geheel uit vrijwilligers bestaat, ook in de politiek op te komen voor de belangen van paren met een kindwens. www.freya.nl, e-mailadres: secretariaat@freya.nl

IVF zakelijk

Vergoeding IVF

Sinds 1 januari 2007 worden er in principe 3 IVF behandelingen (bijna) volledig vergoed, inclusief de eventuele embryo transfers van ingevroren embryo's die uit die 3 IVF behandelingen afkomstig zijn. IVF is als behandeling ondergebracht in de basiszorgverzekering. Als de eerste 3 IVF behandelingen niet gelukt zijn en men besluit in overleg met de behandelend arts dat het zinvol is om door te gaan, dan zal het ziekenhuis de kosten aan de patiënt zelf in rekening brengen. U moet dan de behandeling zelf betalen. De medicijnen zullen voor deze behandeling ook zelf moeten worden betaald. De kosten bedragen: voor een IVF behandeling ongeveer € 2050, + medicijnen ongeveer € 1800, voor een ICSI-behandeling ongeveer € 2300, + medicijnen ongeveer € 1800, voor een cryocyclus ongeveer € 700. Heeft u vragen over de vergoeding van IVF? Neem dan contact op met 'Zorgverzekeraars Nederland', het overkoepelend orgaan van ziektekostenverzekeraars, telefoon (030) 698 8911. Ook Freya heeft op haar website veel informatie staan over de vergoeding van IVF behandelingen. Bij twijfel of onduidelijkheid over de vergoeding kunt u ook contact opnemen met uw zorgverzekeraar. Kunt u het niet eens worden met uw

zorgverzekeraar? Dan kunt u zich wenden tot de Stichting Klachten en Geschillen Zorgverzekering, Postbus 291, 3700 AG Zeist, telefoon (030) 698 8360.

Stoppen en besluiten toch weer verder te gaan

Veel paren hebben er moeite mee om met de IVF behandeling een poosje te stoppen als het op een bepaald moment, om wat voor reden dan ook, te belastend wordt. Het is goed om dit met de behandelend arts te bespreken. De vergoeding wordt hierdoor niet in gevaar gebracht. Men heeft en houdt recht op volledige vergoeding van de 2e en 3e IVF behandeling, ongeacht wanneer die plaatsvinden tot de leeftijd van 43.

Medicijnen die worden gebruikt tijdens de IVF/ICSI behandeling

Microgynon® 30

De pil wordt gebruikt in het lange protocol om de eierstokken stil te leggen. De toediening start op de 3^e cyclusdag.

Decapeptyl®

Decapeptyl® moet 1 keer per dag onder de huid (subcutaan) geprikt worden. In overleg met de arts begint u met de injecties. Bij het lange protocol meestal na 2 weken innemen van de pil, dit kan ook later zijn, u hoort dat als u start. Na het starten van de Decapeptyl® gaat u nog in ieder geval 7 dagen door met de pil. De Decapeptyl® injecties zijn bedoeld om de eierstokken tot rust te brengen (versterking van het effect van de pil) en ook om de natuurlijke eisprong te onderdrukken. Hierdoor wordt voorkomen dat de follikels al verdwenen zijn voordat het aanpakken daarvan kan plaatsvinden. Bij het korte protocol start u op cyclusdag 2. Met de Decapeptyl® injecties moet u doorgaan totdat de follikels 'rijp' zijn, tot de dag van Ovitrelle®.

Bijwerkingen: stemmingswisselingen.

Gonal-F®

Onderhuidse injecties met follikel stimulerend hormoon (FSH). De dosis wordt individueel bepaald en kan bijgesteld worden tijdens de stimulatiefase naar aanleiding van de bevindingen bij het echoscopisch onderzoek en/of bloedonderzoek.

Bijwerkingen: lokale huidreacties, hoofdpijn en stemmingswisselingen.

Menopur®

Onderhuidse injecties met follikel stimulerend hormoon (FSH) en luteïniserend hormoon (LH). De dosis wordt individueel bepaald en kan bijgesteld worden tijdens de stimulatiefase naar aanleiding van de bevindingen bij het echoscopisch onderzoek en/of bloedonderzoek.

Bijwerkingen: lokale huidreacties, hoofdpijn en stemmingswisselingen.

Ovitrelle®

Deze eenmalige, afsluitende injectie zet de allerlaatste eirijpings fase in gang. Deze injectie moet altijd 's avonds, 34-38 uur voorafgaande aan de punctie, te worden gegeven. U hoort van het VUmc wanneer.

Utrogestan®

Dit zijn capsules die u meteen na de punctie moet gaan gebruiken. Dosering: 3 maal daags 2 capsules vaginaal inbrengen. U gaat hier mee door tot en met de dag van de zwangerschapstest.

Progynova®

Dit zijn tabletten die u moet slikken, ze bevatten oestradiol wat zorgt voor het opbouwen van het baarmoederslijmvlies. Bijwerkingen: hoofdpijn, gespannen borsten.

Sinds januari 2014 zijn bijna alle medicijnen die gebruikt worden bij een IVF of ICSI behandeling in de zogenaamde overheveling gekomen. Dit betekent dat de medicijnen in het budget van het ziekenhuis zijn opgenomen. Het gevolg voor u is dat u voor de medicijnen voor de IVF of ICSI behandeling het beste terecht kunt in de poliklinische apotheek van het Spaarne Gasthuis. Het kan zijn dat u een aparte rekening ontvangt voor de pil en/of Utrogestan® (soms wordt dit niet vergoed).

VUmc praktische zaken

IVF-centrum, gebouw Zuid, Amstelveenseweg 601, 1081 JC Amsterdam
 telefoon receptie: (020) 444 3268, www.vumc.nl/ivf

Hoe te bereiken?

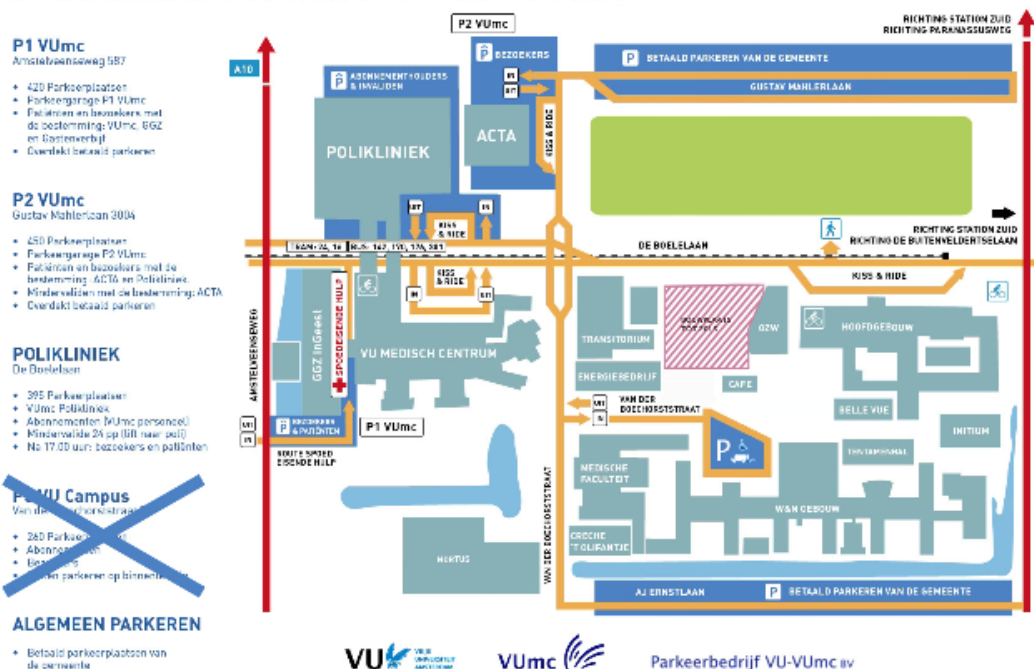
Kijk voor de meest recente informatie op de website van Amsterdam UMC, locatie VUmc: <https://www.vumc.nl/contact-en-route.htm>

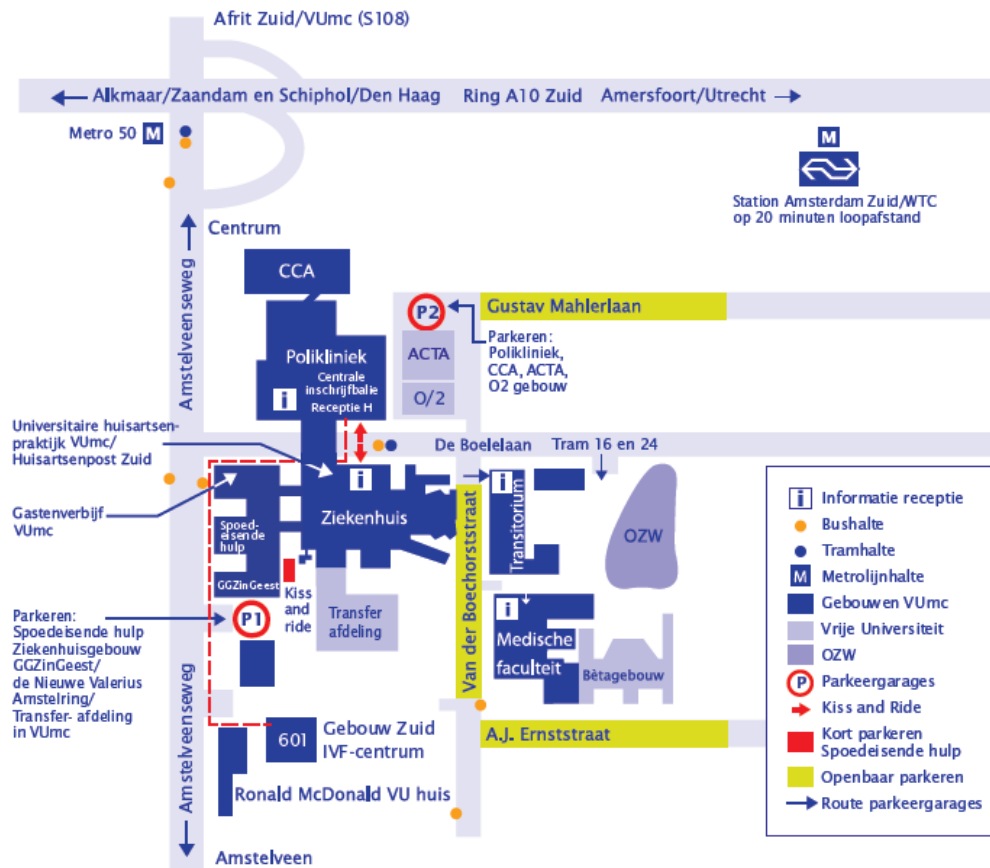
Digitale patiëntenportaal MijnSpaarneGasthuis en Mijn Dossier

- Het patiëntenportaal **MijnSpaarneGasthuis** geeft u online toegang tot uw medische gegevens. Dit is de digitale omgeving voor patiënten van het Spaarne Gasthuis. Aanmelden kan via deze link: <https://spaarnegasthuis.nl/mijnspaarnegasthuis>
- **Mijn Dossier** geeft u online toegang tot uw medische gegevens. Dit is de digitale omgeving voor patiënten van Amsterdam UMC, locatie AMC en locatie VUmc. Aanmelden kan via deze link: <https://www.vumc.nl/zorg/mijn-dossier/wat-is-mijn-dossier.htm>

U kunt in MijnSpaarneGasthuis en Mijn Dossier bijvoorbeeld uw medisch dossier inzien, afspraken en uitslagen bekijken. U heeft zo meer inzicht in uw gezondheid. Misschien maakt u al gebruik van MijnSpaarneGasthuis? Het is zeker ook aan te raden om Mijn Dossier te activeren. Als u Mijn Dossier activeert kan ook de VU direct aan u belangrijke tijden enzovoorts doorgeven.

PARKEERLOCATIES VU EN VUmc

The IVF Centre is located here, P1 is the best place to park

Bijlagen

Voor een aantal zaken zullen wij voor het starten van de behandeling uw schriftelijke toestemming vragen. U krijgt hiervoor een formulier om te ondertekenen.

Toestemming nader gebruik lichaamsmateriaal en anonieme medische gegevens

Het lichaamsmateriaal waar het hierover gaat is het restant zaadmonster en de onbevuchte eicellen.

Restant zaadmonster

Als een zaadmonster van goede kwaliteit is, blijft er een deel over dat niet nodig is voor de IVF-behandeling. Dit restant kan worden gebruikt om de noodzakelijke kwaliteitstesten op het laboratorium te doen. Hierna wordt het vernietigd.

Onbevuchte eicellen

In de praktijk blijkt dat ongeveer tussen de 60 en 70% van de eicellen bevrucht worden via IVF of ICSI. Op de dag na de punctie wordt bekeken welke eicellen bevrucht zijn. De onbevuchte eicellen zijn voor de behandeling verder niet meer belangrijk, maar zouden gebruikt kunnen worden voor het oefenen van nieuwe technieken of als oefenmateriaal voor nieuwe medewerkers. Daarna worden de eicellen op de gebruikelijke wijze vernietigd.

Anonieme medische gegevens

Wij verzamelen ook medische gegevens van behandelingen die wij doen. Deze medische gegevens kunnen anoniem gebruikt worden voor wetenschappelijk onderzoek. Er hoeft niet altijd apart aan u toestemming gevraagd te worden voor het uitvoeren van dit soort anoniem onderzoek. Uw naam of andere persoonsgegevens zijn dan niet bekend bij de onderzoekers. Het onderzoek voldoet hiermee aan de wettelijke regels.

Bezwaar

- Heeft u bezwaar en wilt u niet dat het restant van uw zaadmonster en/of uw onbevuchte eicellen worden gebruikt? Dan moet u de verklaring die bij het intakegesprek wordt meegegeven ondertekenen en terugsturen. Heeft u geen bezwaar? Dan hoeft u niets te doen.
- Wilt u niet dat uw medische gegevens anoniem worden gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek? Dan kunt u bezwaar maken. Uw gegevens worden dan niet gebruikt. Stuurt u dan een e-mail naar secretariaat.ivf@vumc.nl. In die mail kunt u aangeven dat u niet wilt dat uw gegevens anoniem worden gebruikt. Vermeld daarbij uw naam, geboortedatum en VUmc-patiëntnummer.

Toestemming bewaarovereenkomst embryo's (embryo's die over zijn)

Bij een IVF-behandeling is het van tevoren niet goed te voorspellen hoe iemand op de hormonale stimulatie van de eierstokken zal reageren en hoe goed de zaadcellen de eicellen kunnen bevruchten. Dit geldt vooral bij een eerste IVF behandeling. Zo gebeurt het regelmatig dat er meer embryo's in het laboratorium ontstaan dan er geplaatst worden in de baarmoeder in die maand. Als er geen zwangerschap optreedt na een verse embryo plaatsing, dan kunnen er embryo's ingevroren worden en later ontdooid in de baarmoeder geplaatst worden. Dit betekent, praktisch gezien, een extra kans op een zwangerschap zonder daarvoor de gehele ingewikkelde behandeling te hoeven ondergaan. De kans op zwangerschap met embryo's die ingevroren zijn geweest is iets lager, maar er bestaat geen hogere kans op aangeboren afwijkingen. De techniek van het invriezen van embryo's verbetert nog steeds. Er zijn al heel wat kinderen, ook in Nederland, geboren uit ingevroren en in een later stadium ontdooid embryo's.

Soms gebeurt het dat een paar geen aanspraak meer wenst te maken op de resterende ingevroren embryo's. Dit komt bijvoorbeeld voor als de kinderwens vervuld is. Over die embryo's heeft een paar beschikkingsrecht, wat juridisch iets anders is dan eigendomsrecht. Paren kunnen bepalen dat de resterende embryo's vernietigd worden of ter beschikking worden gesteld voor wetenschappelijk onderzoek.

Embryo's afstaan voor adoptie is sinds 20 juni 2002 wettelijk toegestaan ('embryowet').

Bewaarovereenkomst met betrekking tot embryo's

IVF is in het begin van de jaren 80 van de vorige eeuw in Nederland geïntroduceerd als een methode van kunstmatige voortplanting. IVF bracht een belangrijke uitbreiding van de mogelijkheden tot behandeling bij paren met vruchtbaarheidsproblemen. Door de embryo's ingevroren te bewaren en later te gebruiken (cryopreservatie) wordt de efficiëntie van een IVF-behandeling vergroot. De embryo's die worden ingevroren zijn in vitro ontstaan en werden nog niet direct gebruikt bij het terugplaatsen in de baarmoeder om zo een zwangerschap te laten ontstaan. De embryo's bleven over.

De bewaarde embryo's kunnen op verschillende manieren gebruikt worden.

Het belangrijkste doel is om de embryo's later alsnog terug te plaatsen in de baarmoeder van de vrouw en man waarvoor de embryo's zijn ontstaan. Maakt een paar geen aanspraak meer op de bewaarde embryo's? Dan kunnen de overige doelen, waarvoor embryo's op grond van de Embryowet mogen worden bestemd en gebruikt, bekeken worden.

De embryo's kunnen dan ter beschikking gesteld worden voor:

1. het bewerkstelligen van de zwangerschap van een andere vrouw (embryodonatie)
 2. het in kweek brengen van embryonale stamcellen voor geneeskundige doeleinden, medisch en biologisch wetenschappelijk onderzoek en onderwijs en
 3. het verrichten van volgens de wet toelaatbaar wetenschappelijk onderzoek.
- Aan de onder 1. genoemde mogelijkheid werkt het VU medisch centrum (VUmc) niet mee. Embryo's zullen in deze gevallen worden overgebracht naar een andere IVF-instelling die deze behandelingsoptie aanbiedt. VUmc is verantwoordelijk voor het transport.

De Embryowet bevat een regeling op het gebied van de zeggenschapsrechten over het gebruik van embryo's voor andere doeleinden dan het bewerkstelligen van een zwangerschap bij het paar voor wie de embryo's tot stand zijn gebracht. Indien voor het tot stand brengen van de embryo's gebruik is gemaakt van gedoneerde geslachtscellen en de donor gebruik heeft gemaakt van de in artikel 6, lid 4 van de Embryowet gegeven mogelijkheid, moet ook rekening worden gehouden met zijn of haar zeggenschapsrechten ten aanzien van het bestemmen van de embryo's voor andere doeleinden dan het tot stand brengen van een zwangerschap bij het genoemde paar. Het is van belang dat partijen voor de bewaring van embryo's goede afspraken maken over de verschillende aspecten van de bewaarneming en -geving en de uitoefening van hun zeggenschapsrechten. Uitgangspunt in de Embryowet is dat de betrokkenen gezamenlijk moeten instemmen met het gebruik van de embryo's, dat daarom bij verschil van mening tussen de betrokkenen gebruik niet kan plaatsvinden en dat ieder van de betrokkenen te allen tijde en zonder opgaaf van redenen die instemming kan herroepen. Een en ander geldt ook voor de bewaring voor later gebruik van embryo's. De rechtsgrond voor bewaring komt te vervallen als één van beide partners aangeeft daarop niet langer prijs te stellen. Ook dient men rekening te houden met de mogelijkheid dat later gebruik postmortaal aan de orde komt na overlijden van één van degenen die zeggenschapsrechten over de embryo's heeft, veelal de vrouw of haar partner. De Embryowet laat ruimte voor dergelijk postmortaal gebruik, mits de betrokkenen daarvoor voorafgaand aan het overlijden hun schriftelijke toestemming hebben verleend. In VUmc wordt meegewerkt aan postmortale voortplanting na toestemming van de Commissie Medische Ethiek per individueel geval. In de onderhavige overeenkomst betreffende de bewaarneming en -geving van embryo's worden diverse consequenties van het uitoefenen van zeggenschapsrechten nader uitgewerkt en vastgelegd, evenals het doel, de termijn, de kosten en de aansprakelijkheid bij bewaring. Een nadere toelichting op deze overeenkomst is toegevoegd. In de onderhavige overeenkomst betreffende de bewaarneming en -geving van embryo's worden diverse consequenties van het uitoefenen van zeggenschapsrechten nader uitgewerkt en vastgelegd, evenals het doel, de termijn, de kosten en de aansprakelijkheid bij bewaring. Een nadere toelichting op deze overeenkomst is toegevoegd.

Toelichting bij de bewaarovereenkomst met betrekking tot embryo's

Karakter van de overeenkomst

De overeenkomst betreft embryo's die tot stand zijn gebracht in het kader van een IVF-behandeling. Als in het kader van die behandeling een aantal embryo's niet wordt geplaatst, dan kan de bewaring van die embryo's door middel van cryopreservatie aan de orde komen. Primair wordt daarmee beoogd die embryo's te kunnen gebruiken voor een nieuwe behandeling bij het betrokken paar om een zwangerschap te bewerkstelligen. Als die vorm van gebruik niet meer aan de orde is, kunnen andere door de wet toelaatbaar geachte gebruiksdoelen aan de orde komen. Gezien de context waarin de embryo's tot stand worden gebracht kan de vraag rijzen of de overeenkomst waarbij de IVF-instelling zich verbindt tot het bewaren van embryo's ten behoeve van het betrokken paar, moet worden beschouwd als een onderdeel van de behandelingsovereenkomst of als een aparte bewaarovereenkomst. Dit onderscheid heeft overigens met name consequenties voor de mogelijkheid om in de overeenkomst bepalingen op te nemen die zijn gericht op het uitsluiten van aansprakelijkheid. Bij het opstellen van de onderhavige overeenkomst is het VUmc ervan uitgegaan dat het hier

gaat om een door de IVF-instelling te verlenen dienst die los staat van de (oorspronkelijke) behandelingsovereenkomst. De overeenkomst heeft op grond van het door partijen beoogde doel - bewaring van de embryo's voor eventueel toekomstig gebruik - het karakter van een bewaarovereenkomst.

Partijen bij de overeenkomst

De zeggenschap over embryo's komt toe aan degenen ten behoeve van wier zwangerschap ze tot stand zijn gebracht. Het gaat hier om een gezamenlijk uit te oefenen zeggenschap, hetgeen impliceert dat beide partners als partij bij de bewaarovereenkomst moeten worden betrokken. Zonder instemming van beide partners kan geen overeenkomst tot stand komen en is er geen legitimatie voor bewaring van de embryo's. De wederpartij bij de bewaarovereenkomst is de rechtspersoon die de IVF-instelling exploiteert en die de bewaarneming van embryo's aanbiedt als dienstverlening aan paren die zijn betrokken bij IVF-behandeling. De rechtspersoon kan op de geëigende wijze voorzien in de mandatering van één of meer functionarissen ten behoeve van het afsluiten van dergelijke overeenkomsten. In geval van donatie is er sprake van een derde partij.

Aanvang van de overeenkomst

Voordat de overeenkomst een aanvang kan nemen, is het noodzakelijk dat op wetenschappelijk verantwoorde wijze vastgesteld wordt dat er embryo's geschikt zijn om voor een latere zwangerschap te worden bewaard. Die vaststelling behoort tot de verantwoordelijkheid van de behandelaar. Het informeren van de bewaargevers over het daadwerkelijk in bewaring nemen van embryo's, behoort tot de verantwoordelijkheid van de bewaarnemer. Deze afbakening van verantwoordelijkheden is mede van belang om de bewaarovereenkomst duidelijk af te grenzen ten opzichte van de behandelingsovereenkomst. De beoordeling van de geschiktheid van de embryo's voor cryopreservatie wordt nog wel tot die behandelingsovereenkomst gerekend. Op grond van die bevindingen neemt de bewaarovereenkomst al dan niet daadwerkelijk een aanvang.

Duur van de overeenkomst

De keuze voor een initiële duur van de overeenkomst van twee jaar is ingegeven door de overweging dat de bewaargevers rustig de tijd moeten hebben om een beslissing te nemen over het gebruik voor het bewerkstelligen van een zwangerschap dan wel het geven van een andere bestemming aan de embryo's. Na verloop van die periode kan de bewaarnemer de overeenkomst op bepaalde gronden eenzijdig beëindigen. De bewaargevers, of één van hen, hebben te allen tijde - ook binnen de initiële periode van twee jaar - de bevoegdheid om de overeenkomst eenzijdig op te zeggen. De gekozen maximale duur van de overeenkomst van in totaal vijf jaar is niet ingegeven door wetenschappelijke overwegingen, maar door argumenten van praktische aard. Omdat een door de wetgever gestelde termijn ontbreekt, zijn instellingen vrij om deze termijn te bepalen. Binnen de gekozen termijn van vijf jaar is over het algemeen duidelijkheid te verkrijgen over het al dan niet benutten van de embryo's voor het bewerkstelligen van een zwangerschap, door het betrokken paar. Redelijkerwijs kan binnen die termijn ook een uiteindelijke beslissing over de bestemming of de vernietiging van de embryo's worden genomen.

Vernietiging of bestemming voor andere doeleinden

In de systematiek van de modelovereenkomst is tot uitdrukking gebracht dat de zeggenschap over de embryo's bij het betrokken paar gezamenlijk ligt. Dit impliceert dat als één van beide partners de toestemming voor (verdere) bewaring intrekt, de rechtsgrond voor de bewaring komt te vervallen. In die situatie moet de bewaarnemer tot vernietiging van de embryo's overgaan. Gelet op het grote belang dat gemoeid kan zijn met het kunnen gebruiken van embryo's voor andere doeleinden, is in de systematiek van de modelovereenkomst voorzien in het steeds benaderen van de bewaargevers door de bewaarnemer met de vraag of zij gezamenlijk de embryo's voor een ander doel willen bestemmen. Daarbij is ook aandacht

besteed aan de positie van een eventuele donor van de geslachtscellen waarmee de embryo's tot stand zijn gebracht, conform het vereiste in artikel 6, lid 4 van de Embryowet.

Rechten van de bewaargevers

De verplichting van de bewaarnemer om de embryo's overeenkomstig de wens van beide bewaargevers af te geven voor bepaalde gebruiksdoelen is geclausuleerd in die zin dat daarbij de geldende wet- en regelgeving (Embryowet en Wet veiligheid en kwaliteit lichaamsmateriaal) in acht moeten worden genomen. Tevens is van belang dat het recht van de bewaargevers op afgifte van de embryo's ten behoeve van het bewerkstelligen van een zwangerschap niet impliceert dat zij jegens de IVF-instelling een recht op hulp bij het bewerkstelligen van die zwangerschap hebben. De IVF-instelling heeft zich hieraan door het in bewaring nemen van de embryo's, niet gecommiteerd en kan bij elke behandeling toetsen of betrokkenen (nog) aan de criteria voor die behandeling voldoen. In het verlengde daarvan is voorzien in een bevoegdheid van de bewaarnemer om de overeenkomst op te zeggen als duidelijk is dat het betrokken paar niet meer voor IVF-behandeling in aanmerking kan komen, gelet op de daarvoor gehanteerde richtlijnen.

Kosten van cryopreservatie

De kosten voor het bewaren van ingevroren embryo's zijn per invriezing, per jaar, afhankelijk van het geldende landelijke tarief. De peildatum van de rekening van de bewaring van de embryo's is de dag van invriezing. De embryo's worden voor deze kosten een deel van het jaar, of maximaal een jaar bewaard. Daarna volgt (jaarlijks, op peildatum) een nieuwe rekening. Bij tussentijds opzeggen van de overeenkomst of het opmaken van de embryo's is geen restitutie mogelijk. Na tijdige opzegging van de overeenkomst worden geen rekeningen meer verstuurd. Indien u de bewaarovereenkomst wilt opzeggen dan dient u dit uiterlijk twee maanden voor de peildatum te melden aan het IVF-centrum. Dit kan door het formulier 'verklaring opzegging ingevroren embryo's' op www.vumc.nl/ivf onder 'patienten en bezoekers' te downloaden, in te vullen en samen met een kopie van uw ID bewijzen terug te sturen naar het VUmc IVF-centrum. Dit kan per post of per e-mail naar de adressen zoals vermeld op de verklaring. Indien u de bewaarovereenkomst tussentijds beëindigt, komt u in principe 5 jaar lang niet in aanmerking voor een nieuwe IVF/ICSI behandeling in VUmc.

Postmortale voortplanting

Wet- en regelgeving sluiten de mogelijkheid niet geheel uit dat embryo's na het overlijden van één van de partners ten behoeve van wie de embryo's tot stand zijn gebracht alsnog worden gebruikt voor postmortale voortplanting. Ook gebruik voor andere doeleinden behoort tot de mogelijkheden. Voor het gebruik na het overlijden dient de betreffende partner uitdrukkelijk en specifiek toestemming te hebben gegeven. De modelovereenkomst biedt bewaargevers de mogelijkheid voor een dergelijke wilsverklaring ten behoeve van gebruik voor andere doeleinden dan voortplanting. Waar het gaat om het gebruik van embryo's voor voortplantingsdoeleinden na het overlijden is - in overeenstemming met hetgeen hierover in het parlementaire debat over de Embryowet is opgemerkt - gekozen voor terughoudendheid. Indien de bewaargevers hiervoor toestemming willen geven, moeten zij dit in een aparte verklaring expliciet aangeven. Overigens is de IVF-instelling niet verplicht om een behandeling gericht op postmortale voortplanting uit te voeren. In VUmc wordt meegewerkt aan postmortale voortplanting na toestemming van de Commissie Medische Ethiek per individueel geval. Wel ontstaat er op grond van de bewaarovereenkomst een verplichting om de embryo's voor door de overledene - in overeenstemming met wet- en regelgeving - bepaalde doelen af te geven indien de overlevende partner hierom verzoekt.

Aansprakelijkheid

De stand van de techniek van cryopreservatie brengt met zich mee dat het risico van kwaliteitsverlies van de embryo's, waardoor ze ongeschikt kunnen worden voor het bewerkstelligen van een zwangerschap, bij de bewaargevers moet worden gelegd. Van de

bewaarnemer mag worden verwacht dat de bewaring geschiedt volgens de stand van de wetenschap. De overeenkomst bevat voor de bewaarnemer belangrijke vrijwaringen (exoneraties), die niet mogelijk zijn in het kader van een behandelingsovereenkomst, maar wel in dat van een bewaarovereenkomst. In enkele situaties kan een beroep op de exoneratie clause echter in strijd zijn met de goede trouw en/of moet de bewaarnemer aantonen dat de exoneraties niet onredelijk bezwarend en gerechtvaardigd zijn.

Op de volgende pagina volgt het voorbeeld contract waarin de gemaakte afspraken tav cryo embryo's worden opgenomen. U ontvangt een losse bewaarovereenkomst (bewaarovereenkomst met betrekking tot embryo's) welke getekend moet worden en in het dossier zal worden opgenomen. Indien u gegevens tav postmortale voortplanting wilt laten vastleggen vragen we u artikel 8 lid 2 te tekenen en mee te nemen.

Artikel 1. Definities

Bewaarnemer: de instelling waar de IVF-behandeling plaatsvindt in het kader waarvan de embryo's zijn ontstaan die voor bewaring en later gebruik in aanmerking komen en die de mogelijkheid biedt tot cryopreservatie van embryo's.

Bewaargevers: degenen ten behoeve van wie in het kader van de IVF-behandeling embryo's tot stand zijn gebracht die voor bewaring en later gebruik in aanmerking komen.

IVF: methode waarbij in vitro door middel van het samenbrengen van zaad- en eicellen of het injecteren van zaadcellen in eicellen embryo's ontstaan.

IVF-instelling: instelling waarin de vrouw onder behandeling is voor IVF en waar embryo's ten behoeve van later gebruik kunnen worden bewaard.

Embryo's: embryo's ontstaan bij een voorafgaande IVF-behandeling en nog niet gebruikt om een zwangerschap te bewerkstelligen waarvoor ofwel eicellen en zaadcellen van de bewaargevers ofwel gedoneerde ei- en/of zaadcellen zijn gebruikt.

Cryopreservatie: het in diepgevroren toestand brengen en houden van daarvoor geselecteerde embryo's met het oog op gebruik ervan na ontdooien, primair voor het tot stand brengen van een zwangerschap bij de bewaargevers.

Artikel 2. Doel van de overeenkomst

Doel van de overeenkomst is te voorzien in bewaring van embryo's ontstaan bij een IVF-behandeling en wel op een zodanige wijze dat de bewaargevers daar op een later tijdstip gebruik van kunnen maken - met inachtneming van de voorschriften binnen de instelling - voor eigen voortplanting en/of om daaraan een andere bestemming te kunnen geven die in overeenstemming is met de ter zake geldende wettelijke regelingen.

Artikel 3. Strekking van de overeenkomst

Lid 1. In bewaring nemen van embryo's

De bewaarnemer verbindt zich tegenover de bewaargevers tot het bewaren van één of meerdere voor bewaring geschikt gebleken embryo's volgens de methode van cryopreservatie. Met dit doel:

- heeft de IVF-instelling - op grond van de stand van de wetenschap - beoordeeld of de kwaliteit van de embryo's zodanig is dat bewaring voor later gebruik zinvol is te achten. De aldus geselecteerde embryo's worden in bewaring genomen
- doet de IVF-instelling binnen drie weken na de aanvang van de cryopreservatie schriftelijk mededeling aan de bewaargevers: 1. hoeveel embryo's en 2. in hoeveel daarvoor bestemde containers er embryo's zijn ingevroren en worden bewaard

Lid 2. Uitvoering cryopreservatie

Het proces van cryopreservatie zal geschieden door een hiertoe gekwalificeerde medewerker van het IVF-laboratorium van de IVF-instelling en conform de stand van de wetenschap, met

als doel de kwaliteit van de embryo's zo goed mogelijk te (be)houden om deze te kunnen aanwenden voor het tot stand brengen van een zwangerschap.

Lid 3. Aanwending van in bewaring gegeven embryo's

De IVF-instelling verbindt zich tot afgifte van (een aantal van) de gecryopreserveerde embryo's ten behoeve van de doeleinden waartoe de bewaargevers in gezamenlijkheid en met inachtneming van ter zake geldende wettelijke regelingen de embryo's willen bestemmen. In voorkomende gevallen draagt de IVF- instelling de embryo's ten behoeve van die bestemming over aan een daartoe door de bewaargevers aangewezen instelling die voldoet aan de wettelijke eisen voor het in bewaring nemen dan wel gebruiken van embryo's.

Lid 4. Donorgeslachtscellen

Indien bij het tot stand brengen van embryo's gebruik is gemaakt van gedoneerde geslachtscellen en de donor/donoren hebben gebruikgemaakt van de mogelijkheid (ex artikel 6, lid 4 van de Embryowet) om te bepalen dat voor ander gebruik dan ten behoeve van het bewerkstelligen van een zwangerschap bij de bewaargevers de toestemming van de donor/donoren moet worden verkregen, dan draagt de bewaarnemer zorg voor het verkrijgen van die toestemming alvorens de embryo's voor die andere doeleinden af te geven.

Lid 5. Vernietiging van embryo's

De IVF-instelling verbindt zich tot vernietiging van de gepreserveerde embryo's in geval de toestemming van één van de bewaargevers voor verdere bewaring vervalt, in geval van overlijden van één van de bewaargevers – met uitzondering van de situatie bedoeld in artikel 8 – en in geval van beëindiging van de overeenkomst zonder dat bewaargevers in gezamenlijkheid hebben aangegeven welke bestemming er aan de embryo's gegeven moet worden dan wel – als gebruik is gemaakt van gedoneerde geslachtscellen – de gekozen bestemming niet in overeenstemming is met de zeggenschapsrechten van de donor(en) van de geslachtscellen.

Lid 6. Kwaliteitsverlies

De bewaargevers zijn zich ervan bewust dat ondanks de inachtneming van de op grond van de huidige stand van de wetenschap vereiste kwaliteitsmaatregelen en buiten de schuld van de IVF-instelling het proces van cryopreservatie kan leiden tot kwaliteitsverlies van de embryo's.

Artikel 4. Duur en verlenging van de overeenkomst

Lid 1. Aanvang van de overeenkomst

De overeenkomst betreffende cryopreservatie van embryo's vangt aan nadat onderzoek door de IVF-instelling van de embryo's heeft uitgewezen dat er embryo's geschikt zijn voor cryopreservatie.

Lid 2. Duur van de overeenkomst

De overeenkomst wordt aangegaan voor een periode van twee jaar gerekend vanaf de dag dat vastgesteld is dat de embryo's geschikt zijn voor cryopreservatie. De overeenkomst wordt – behoudens tussentijdse opzegging – hooguit drie maal stilzwijgend verlengd voor de periode van één jaar, tot een totale maximale duur van vijf jaar. Op indicatie kan deze maximale periode worden verlengd.

Lid 3. Afwijken van de maximale bewaartermijn

Indien de bewaargevers de bewaartermijn van vijf jaar willen overschrijden dienen zij een met redenen omkleed schriftelijk verzoek in te dienen bij het hoofd van het IVF-centrum. Het hoofd dient het verzoek te bespreken in het IVF-team en indien er in het IVF-team geen consensus wordt bereikt, het verzoek ter nadere toetsing voor te leggen aan de Commissie Medische Ethiek (CME).

Lid 4. Beëindiging van de overeenkomst

Na verstrijken van de duur van de overeenkomst stelt de bewaarnemer de bewaargevers schriftelijk in de gelegenheid om gezamenlijk binnen drie maanden aan te geven of zij aan de

embryo's – in overeenstemming met wet- en regelgeving – een bepaalde bestemming willen geven. Indien de bewaargevers niet in gezamenlijkheid zo'n bestemming aangeven, zullen de in bewaring gegeven embryo's worden vernietigd.

Artikel 5. Opzegging van de overeenkomst door de bewaargevers

Lid 1. Bevoegdheid van de bewaargevers

Elk der bewaargevers is te allen tijde bevoegd om de overeenkomst schriftelijk – per aangetekende brief met bericht van ontvangst – op te zeggen. De bewaarnemer stelt de bewaargevers na opzegging schriftelijk in de gelegenheid om gezamenlijk binnen drie maanden aan te geven of zij aan de embryo's – in overeenstemming met wet- en regelgeving – een bepaalde bestemming willen geven. Indien bewaargevers niet in gezamenlijkheid zo'n bestemming aangeven, zullen de in bewaring gegeven embryo's binnen de termijn van één maand worden vernietigd.

Lid 2. Bestemming van de embryo's bij opzegging door de bewaargevers

De bewaargevers kunnen bij opzegging gezamenlijk schriftelijk aan de IVF-instelling verklaren dat de in bewaring gegeven één of meerdere embryo's:

- a. dienen te worden afgegeven aan een op grond van wet- en regelgeving tot handelingen met embryo's bevoegde andere instelling voor verdere bewaarneming dan wel voor gebruik voor het bewerkstelligen van een zwangerschap;
- b. kunnen worden gebruikt ten behoeve van een ander paar met fertiliteitsproblemen;
- c. kunnen worden gebruikt voor het in kweek brengen van embryonale stamcellen voor geneeskundige doeleinden, medisch en biologisch wetenschappelijk onderzoek en onderwijs;
- d. kunnen worden aangewend voor gebruik in op grond van de Embryowet toelaatbaar wetenschappelijk onderzoek;
- e. dienen te worden vernietigd.

Lid 3. Donorgeslachtscellen

Indien de embryo's tot stand zijn gebracht met gedoneerd materiaal en bewaargevers kiezen voor bestemming c of d, dan is artikel 3, lid 4 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 6. Opzegging door de bewaarnemer

Lid 1. Bevoegdheid van de bewaarnemer

De bewaarnemer is uitsluitend bevoegd eenzijdig met inachtneming van een opzegtermijn van drie maanden de overeenkomst schriftelijk – per aangetekende brief met bericht van ontvangst – op te zeggen indien:

- de bewaargevers weigeren de kosten verbonden aan de bewaarneming te voldoen, na daartoe schriftelijk bij aangetekende brief te zijn aangemaand door de bewaarnemer,
- de vrouw ten behoeve van wier eventuele zwangerschap de embryo's worden gepreserveerd de leeftijd heeft bereikt zoals genoemd in het landelijk protocol eiceldonatie (45 jaar),
- er twee jaar verstreken zijn, of
- op grond van nieuwe wetenschappelijke inzichten het langer bewaren van embryo's om deze te kunnen gebruiken voor het doen ontstaan van een zwangerschap, niet meer zinvol is te achten.

Lid 2. Bestemming van de embryo's

De IVF-instelling nodigt bij de opzegging de bewaargevers uit om binnen drie maanden gezamenlijk schriftelijk kenbaar te maken welke van de in artikel 5, lid 2 sub b, c, d genoemde bestemmingen aan de embryo's dienen te worden gegeven. Artikel 3, lid 4 is in deze situatie van overeenkomstige toepassing.

Lid 3. Opzegging door de bewaarnemer

Na eenzijdige opzegging door de bewaarnemer zullen de embryo's worden vernietigd, tenzij de bewaargevers binnen de gestelde termijn gezamenlijk hebben aangegeven welke bestemming aan de embryo's dient te worden gegeven.

Artikel 7. Einde van de overeenkomst

Lid 1. Einde van de overeenkomst

Anders dan door eenzijdige opzegging eindigt de overeenkomst betreffende cryopreservatie:

- door afgifte van alle embryo's door de bewaarnemer ten behoeve van het doel waartoe de embryo's door de bewaargevers gezamenlijk waren bestemd,
- door het verstrijken van de (maximale) duur van de overeenkomst,
- door het overlijden van één of beide bewaargevers,
- met wederzijds goedvinden van partijen, of
- indien de partnerrelatie beëindigd is, anders dan door overlijden.

Lid 2. Bestemming van de embryo's

Indien de overeenkomst eindigt met wederzijds goedvinden van partijen, dan stelt de bewaarnemer de bewaargevers in de gelegenheid om binnen drie maanden gezamenlijk schriftelijk aan te geven welke bestemming er aan de embryo's dient te worden gegeven. Artikel 3, lid 4 is in deze situatie van overeenkomstige toepassing. Indien binnen genoemde termijn de bewaargevers niet in gezamenlijkheid zo'n bestemming aanwijzen, worden de embryo's vernietigd.

Artikel 8. Gebruik na overlijden van een of beide bewaargevers

Lid 1. Vernietiging indien geen toestemming voor gebruik na overlijden

De bewaarnemer zal binnen 1 maand nadat de bewaarnemer op de hoogte is geraakt van het overlijden van één of beide bewaargevers de in bewaring gegeven embryo's vernietigen indien van de overleden bewaargever(s) in het kader van deze overeenkomst geen toestemming is verkregen voor gebruik na overlijden.

Lid 2. Toestemming tot gebruik

Bewaargever 1 _____ (naam)

geeft (door het aankruisen van één of meer van onderstaande opties) toestemming voor gebruik van de in bewaring gegeven embryo's na overlijden voor:

- het in kweek brengen van embryonale stamcellen voor geneeskundige doeleinden, medisch en biologisch wetenschappelijk onderzoek en onderwijs,
- wetenschappelijk onderzoek specifiek gericht op het verwerven van nieuwe inzichten op het terrein van: onvruchtbaarheid, kunstmatige voortplantingstechnieken, erfelijke of aangeboren aandoeningen, of transplantatiegeneeskunde, of
- wetenschappelijk onderzoek op andere terreinen van de geneeskunde.

Bewaargever 2 _____ (naam)

geeft (door het aankruisen van één of meer van onderstaande opties) toestemming voor gebruik van de in bewaring gegeven embryo's na overlijden voor:

- het in kweek brengen van embryonale stamcellen voor geneeskundige doeleinden, medisch en biologisch wetenschappelijk onderzoek en onderwijs,
- wetenschappelijk onderzoek specifiek gericht op het verwerven van nieuwe inzichten op het terrein van: onvruchtbaarheid, kunstmatige voortplantingstechnieken, erfelijke of aangeboren aandoeningen of transplantatiegeneeskunde, of
- wetenschappelijk onderzoek op andere terreinen van de geneeskunde.

Lid 3. Gebruik voor bewerkstelligen van een zwangerschap

Indien bewaargevers toestemming willen verlenen voor gebruik van de in bewaring gegeven embryo's voor het bewerkstelligen van een eigen zwangerschap na overlijden van één der partners of voor gebruik ter bewerkstelling van een zwangerschap bij een ander paar, dan

kunnen zij dat in een aparte bij deze overeenkomst te bewaren verklaring tot uitdrukking brengen.

Artikel 9. Aansprakelijkheid bij cryopreservatie

Lid 1. Zorgverplichting van de IVF-instelling

De IVF-instelling draagt zorg voor een zorgvuldige wijze van cryopreservatie van de embryo's met inachtneming van de stand van wetenschap. De bewaargevers zijn zich er van bewust dat het proces van cryopreservatie buiten schuld van de IVF-instelling kan leiden tot kwaliteitsverlies van de embryo's. De bewaargevers aanvaarden het risico dat de staat waarin de embryo's zich bevinden aan het begin van de overeenkomst kan verschillen van die aan het einde van de overeenkomst.

Lid 2. Aansprakelijkheid van de IVF-instelling

De IVF-instelling is jegens de bewaargevers niet aansprakelijk voor schade toegebracht aan de embryo's of voor het teloorgaan van de embryo's dan wel voor schade die voortvloeit uit een schending van het persoonlijkheidsrecht van de bewaargever, op welke wijze dan ook veroorzaakt, tenzij er opzet of grove schuld van de IVF-instelling is.

Lid 3. Uitsluiting van aansprakelijkheid

De IVF-instelling is in ieder geval niet aansprakelijk voor het teloorgaan of beschadigen van embryo's door oorzaken gelegen in de sfeer van overmacht, zoals: technische tekortkomingen van de gebruikte apparatuur of oorzaken van buitenaf, zoals brand, inbraak en diefstal.

Artikel 10. Adresgegevens van de bewaargevers

Lid 1. Verhuizing van de bewaargevers

De bewaargevers zijn verplicht om in geval van verhuizing gedurende de looptijd van de overeenkomst per aangetekende brief met bericht van ontvangst een verhuisbericht met nieuw adres te sturen aan de IVF-instelling.

Lid 2. Adressering

De IVF-instelling is verplicht om correspondentie (waaronder aanmaningen en opzeggingen) te richten aan het adres van de bewaargevers zoals vermeld in deze overeenkomst, tenzij bewaargevers overeenkomstig lid 1 een nieuw adres aan de IVF-instelling kenbaar hebben gemaakt. De IVF-instelling heeft geen onderzoek verplichting wat betreft de woon- of verblijfplaats van de bewaargevers.

Artikel 11. Voorschriften en protocollen binnen de IVF-instelling

De bewaargevers zijn door de bewaarnemer op de hoogte gesteld van de binnen de IVF-instelling geldende voorschriften betreffende handelingen met en gebruik van geslachtscellen en embryo's en hebben daarvan een schriftelijke versie ontvangen (IVF-voorlichtingsfolder). Zij verklaren daarvan kennis te hebben genomen.

Artikel 12. Kosten van cryopreservatie

Zuivere kosten

De zuivere kosten van de bewaarneming van de embryo's worden door de IVF-instelling in rekening gebracht bij de bewaargevers. De IVF-instelling vraagt geen bewaarloon.

Waar zijn we te vinden?

Haarlem Zuid

Boerhaavelaan 22
2035 RC Haarlem

(023) 224 0000

Haarlem Noord

Vondelweg 999
2026 BW Haarlem

www.spaarnegasthuis.nl

Hoofddorp

Spaarnepoort 1
2134 TM Hoofddorp

info@spaarnegasthuis.nl